

Een stad aan de Stroom vertelt

MICHEL PEETERS

Het Museum aan de Stroom, dat in 2005 moet openen, zal de collecties van drie stedelijke musea gaan verenigen.

Omdat zoiets niet vanzelfsprekend is en omdat je beter goed voorbereid aan zo'n avontuur begint, is men in Antwerpen al een tijdje geleden begonnen aan een reeks proefopstellingen, zeg maar tentoonstellingen, voor het nieuwe museum. Tot na de zomer loopt in de Scheldestad het project 'Stroomversnelling', in drie musea: het Hessenhuis, het Volkskundemuseum en het Scheepvaartmuseum. De bedoeling is uit deze experimenten te leren en bij te sturen waar nodig. Vorig jaar was al een begin gemaakt met 'Van torens stekelig'. Maar tussen streefdoel en resultaat ligt vaak een diepe kloof. De ietwat 'rommelige' en zeer kunstzinnige aanpak van deze tentoonstelling deed vermoeden dat de 'look' zou gaan primeren op de inhoud. Iets wat ik ook deze keer vreesde.

Evenwichtig en doordacht

In het Hessenhuis loopt 'Stroomversnelling. De Antwerpse haven tussen 1880 en nu'. Rond drie thema's (arbeid, groei en organisatie) brengt men het verhaal van de grote expansie die de Antwerpse haven de afgelopen 120 jaar heeft

gekend. Vermits het laden en lossen tot in de jaren '60 zeer traditioneel gebeurde, zijn de stukken die getoond worden dat ook! Hoe combineer je nu in godsnaam zware metalen schepbakken, een tractor, een glijbaan voor meelzakken met foto's, schilderijen, scheepsmodellen, grote kaarten en computers? Bovendien zijn het véél voorwerpen en zijn ze vrij groot, sommige zelfs ronduit plomp. Het risico dat het al gauw een rommeltje wordt als je dit samenbrengt is dan ook vrij groot.

Het is geen rommeltje geworden. Integendeel, de presentatie is zeer evenwichtig, doordacht en met veel oog voor detail.

Het gedeelte met de grote panorama's van de stad en de kaarten is zonder meer boeiend en leerrijk. Enkele goed gekozen citaten zorgen voor een meerwaarde. De functie van vele voorwerpen is niet altijd meteen duidelijk, maar alles wordt op een begrijpelijke manier uitgelegd, nu eens door tekstjes, dan weer door een video waar je een (gepensioneerde) dokwerker zijn verhaal hoort doen.

Op de eerste verdieping van het Hessenhuis ligt de nadruk meer op foto's en modellen, maar ook hier is alles zeer evenwichtig opgesteld. Deze verdieping van het Hessenhuis is ook geen gemakkelijke ruimte, met zijn lage zoldering. Al vele tentoonstellingen werden hier letterlijk 'doodgedrukt'. Deze keer is dat niet het geval.

Helemaal bovenaan in het Hessenhuis is een collectie foto's van Roger Van Vossel ondergebracht, die gedurende de laatste twintig jaar de havenarbeiders heeft gevolgd. Een mooi geheel, soms pakkend, soms grappig.

Het boek is beter

Het volkskundemuseum vormt met 'Havenkwartier. Het dagelijkse leven aan de waterkant' het tweede luik van de tentoonstelling. Een jaar geleden deed het museum een oproep aan de bewoners van Antwerpen om foto's en verhalen rond dit onderwerp in te sturen. Het resultaat is nu te zien in een tentoonstelling en een boek.

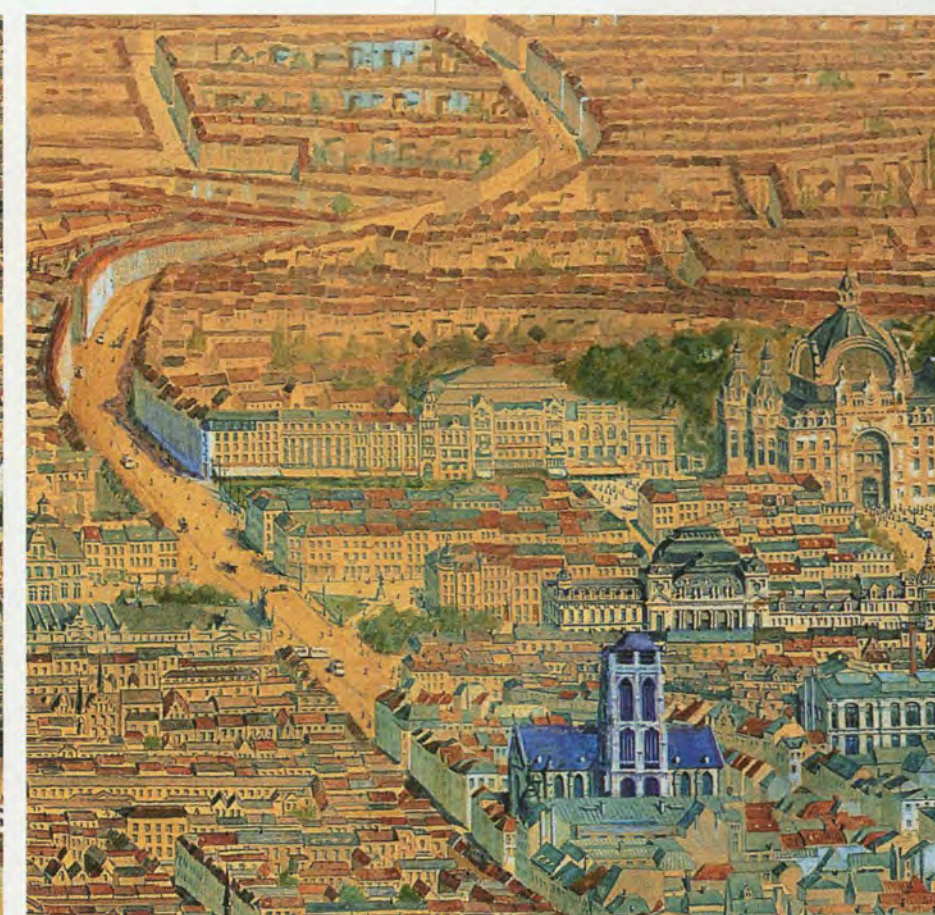
Men probeert de havensfeer te vatten door de foto's en de voorwerpen te tonen

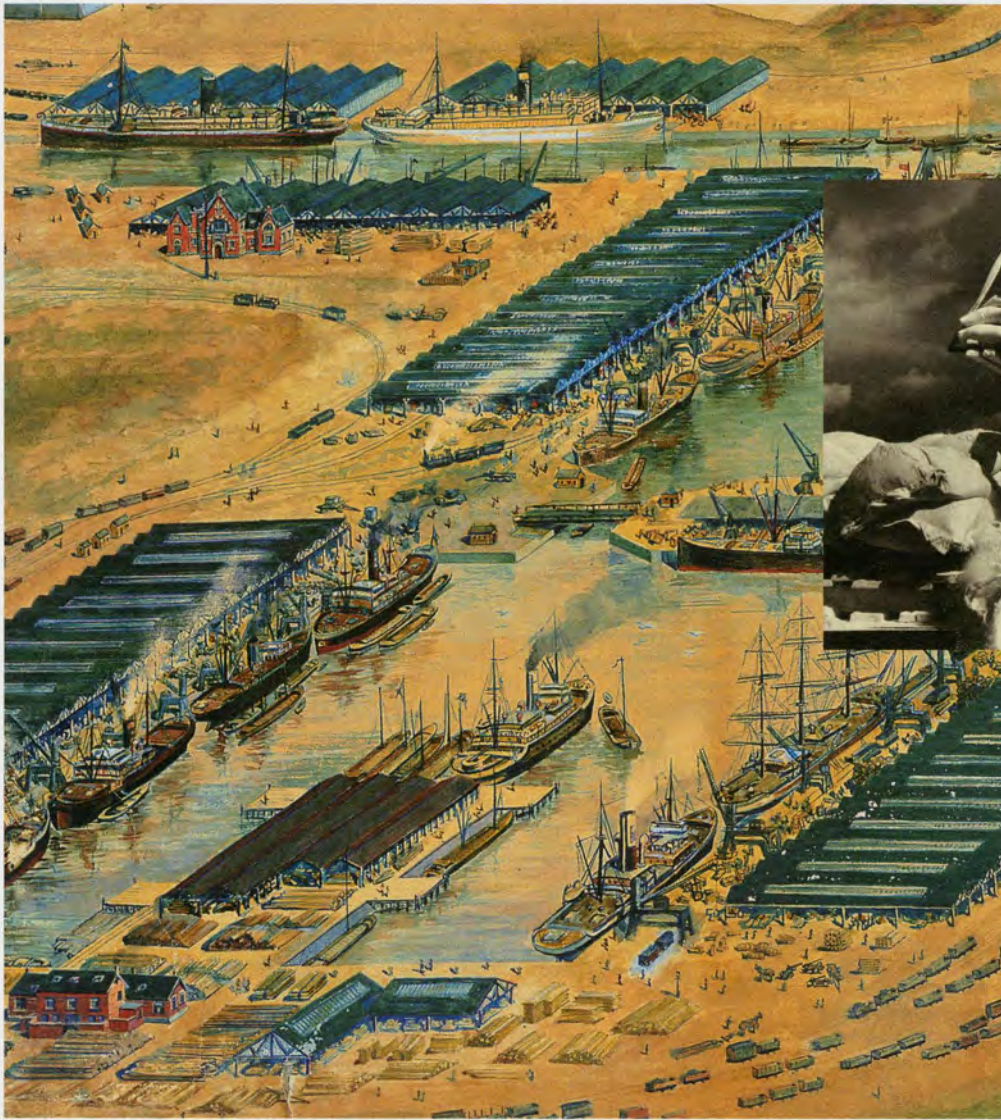

Ook toen al terrasjes in Antwerpen
© Etnografisch Museum Antwerpen

in een decor van iets wat een oude houten loods of zo moet voorstellen. Zelfs een heus 'hoerenkotje' werd eraan toegevoegd. Maar wat je uit het boek wél leert, de context, haal je niet uit de tentoonstelling zelf. Het geheel oogt zeer povertjes. Zat er echt niet méér in dan 1 zaal? Bovendien is de architectuur van het volkskundemuseum zo dwingend aanwezig dat de illusie geen moment overeind blijft. Dit is geen museumzaal die geschikt is om een tentoonstelling in te bouwen. Mogelijks werkt dit decor wél in

Hypsoskaart (3 maal), © Bart Huysman

Dokwerkers © Roger Van Vossel

merk je niet eens dat ze er is! Schitterend! Eigenlijk kan deze inrichting zó verhuizen naar het nieuwe museum, een goeie vondst moet je behouden!

Van onder het stof

Niets is boeiender dan een stad die haar verhaal kan vertellen. Een rijk verhaal van een rijk verleden. Aspecten hiervan uitwerken in proefopstellingen is een zeer goed idee. Zo krijgt men de kans om kleinere tentoonstellingen te maken met een duidelijke meerwaarde, zonder in de bekende 'blockbuster'-val te trappen. Er waait duidelijk een nieuwe wind doorheen de Antwerpse musea. En dat er daarbij soms pareltjes van onder het stof opdoemen is met dit project alweer bewezen. Soms zijn de conclusies die je uit dergelijke initiatieven trekt zeer onverwacht en verrassend. Zo leer je bijvoorbeeld bij 'landverhuizers' dat er 120 jaar geleden een veel groter migrantenprobleem was in Antwerpen dan nu... Cultuur schaadt dan toch minder de gezondheid als sommigen beweren. Kortom, meer van dit. Laat maar komen dat Museum aan de Stroom!

Het Steen, maar dan van metaal

Het laatste luik van de tentoonstelling loop in het Scheepvaartmuseum. 'Landverhuizers. Antwerpen als kruispunt van komen en gaan' probeert een beeld te schetsen van de vaak moeilijke en tragische reis die velen op het einde van de 19de eeuw ondernamen, allen op zoek naar een beter bestaan. Het Steen is ook niet meteen de meest voor de hand liggende locatie als je een tentoonstelling wil bouwen, en toen me voorafverteld werd dat de binnenzijde bekleed zou zijn met metalen panelen hield ik eerlijk gezegd mijn adem even in. Maar wat een geslaagde opstelling is het geworden! De zalen met de zware boegbeelden erin zijn onherkenbaar geworden, de beelden weggemoffeld in een metalen omhulsel. Wie het Steen een beetje kent weet dat er midden in de tentoonstellingsruimte een zware vaste vitrine staat. Een misbaksel van formaat dat dwingend aanwezig is en dat je hele opstelling gaat bepalen. Hoe pak je zo iets aan? In deze tentoonstelling loop je er gewoon doorheen en

Hypsokaart, © Bart Huysman

STROOMVERSNELLING

Nog tot 1 september 2002
Hessenhuis
Falconrui 53
2000 Antwerpen
€ 5 - € 2,5

HAVENKWARTIER

Nog tot 1 september 2002
Volkskundemuseum
Gildekamersstraat 2-6
2000 Antwerpen
€ 2,5 - € 1,25

LANDVERHUIZERS

Nog tot 31 december 2002
Nationaal Scheepvaartmuseum
Steenplein 1
2000 Antwerpen
€ 4 - € 2

praktisch